

1856 – 1916

«Я син народа, що вгору йде...»

*(до 160-річчя від дня народження
Івана Яковича Франка)*

**Підготувала Кравцова М. І.,
зав. сектору наукової бібліотеки**

*“Народ, що не шанує своїх великих людей,
не варт зватися освіченим народом”*

Іван Франко

Франко

Іван Якович

Український письменник, поет,
критик, перекладач, вчений, публіцист,
громадський діяч.

*Сила родиться й завзяття
Не ридать, а добувать
Хоч синам, а не собі,
Кращу долю в боротьбі...*

Іван Франко в дитинстві. 1870 р.

Будинок, де народився І. Франко.

“На дні моїх споминів і досі горить той маленький, але міцний вогонь... Це вогонь у кузні мого батька. І мені здається, що запас його я взяв дитиною в свою душу на далеку мандрівку життя “

Іван Франко

Іван Франко народився 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту у Східній Галичині в родині заможного селянина-коваля Якова Франка.

Мати, Марія Кульчицька, походила із зубожілого українського шляхетського роду, була на 33 роки молодшою за батька. Коли Іванові було дев'ять років (1865), помер батько. Мати вийшла заміж удруге. Вітчим, Григорій Гаврилук, добре ставився до дітей, фактично замінив дітям батька. В 1872 році, коли Іванові було 15 років померла мати.

У вірші *“Пісня і праця”* Іван присвятив своїй матері щирі рядки:

***Мамо, голубко! Зарана в могилі
Праця й недуга зложили тебе,
Пісня ж твоя в невмираючій силі
В моєму серці ясніє, живе.***

“Шкільна наука ніколи не була для мене страшною, а навпаки, доставляла мені нові приємності”.

І. Франко

Початкову освіту Іван здобув у дворічній школі села Ясениці Сільної. Навчання здійснювалося польською і німецькою мовами.

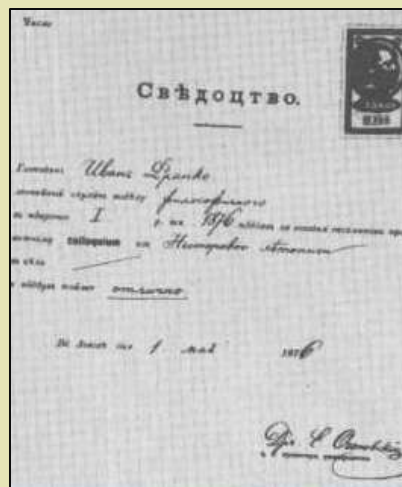
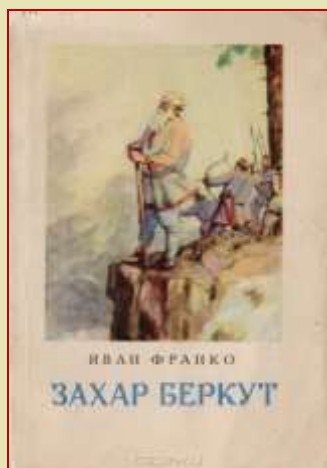
У 1864 році після закінчення початкової школи батьки віддають сина до головної міської школи в Дрогобичі. Дрогобицький період життя зафіксований у таких творах: **“Гірчичне зерно”**, **“Отець гуморист”**, **“У столярні”** та ін. Залишившись без батьків, Іван був змушений працювати репетитором. На зароблені гроші він утримується матеріально і купує книжки для особистої бібліотеки.

Іван Франко учень 3 класу Дрогобицької гімназії. 1870 р.

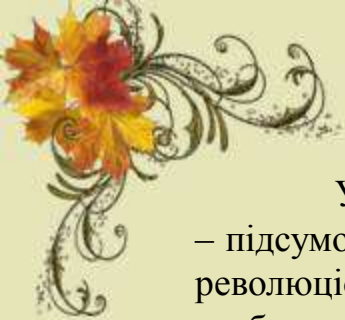
І. Франко студент.
1875 р.

Посвідчення про зарахування
І. Франка до університету.

Львівський університет.

У 1887 році вийшла з друку збірка поезій **“З вершин і низин”** – підсумок більш ніж десятирічної праці поета. В ній І. Франко постає революціонером, а вірш **“Каменярі”**, що сповнений прагнень митця розбити скелю, яка заступила шлях до нового, вільного життя українців дав йому друге ім’я – Каменяр. Закінчив поему **“Панські жарти”**. Працює в польській прогресивній пресі, друкує тут статті про українську, російську, польську та західноєвропейську літератури. У 1889 році І. Франка заарештовують втретє. Тримають в тюрмі два з половиною місяці. На основі своїх спостережень він пише **“Тюремні сонети”**, оповідання **“До світла”**.

І. Франко з товаришами. 1875 р.

***Гримить! Тайна дрозж пронимає народи, -
Мабуть, благодатна хвиля надходить...
Мільйони чекають щасливої зміни,
Ті хмари – плідної будущини тіни,
Що людськість мов красна весна обновить...
Гримить!***

*(Гримить! Благодатна пора наступає...
Із збірки “З вершин і низин”)*

І. Франко в студентському гуртку читає
“Что делать?” М. Чернишевського.

*“Вона була невинна, як дитина
Пахуча, як розквітлий свіжо гай...”*

І. Франко

Ольга Рошкевич.

Першим сильним почуттям юного Франка було кохання до Ольги Рошкевич. Ольга походила з родини священика. Була досить освіченою дівчиною, знала німецьку і французьку мови. Батьки спочатку заохочували її дружбу з Іваном, але після ув'язнення поета заборонили йому з'являтися у їхньому домі. Іван та Ольга протягом десяти років через друзів листувалися.

Ольга Рошкевич надихнула поета написати журливі пісні *“Зів'ялого листя”*, які є вершиною світової інтимної лірики.

*“Се такі легкі, ніжні вірші, з такою щирою гамою
чутства і розуміння душі людської, що читаючи їх, не
знаєш, кому оддати перевагу: чи поетові боротьби, чи
поетові – лірикові, співцеві кохання”, – писав Михайло
Коцюбинський.*

Вони народжувалися з великої любові та великого смутку. *“Я замкну в собі свою любов, буду жити сама в собі”*, – писала Ольга Франкові. *“І я зроблю так само”*, – відповів він.

З багатьох причин ця любов була нещасливою, але, схоже вони й самі прирекли її натаку долю. *“Але я кажу Вам по совісті, що я любив її так, як тільки я способен любити...”*

(З листа І. Франка до М. Павлика.)

Великі надії на здійснення політичних і літературних намірів покладав І. Франко на Київ, куди він прибув наприкінці лютого 1885 року. У Києві він познайомився з багатьма видатними діячами української культури, зокрема з М. Старицьким і М. Лисенком, з якими він щиро подружився. Приїхавши в Київ наступного року, І. Франко одружується з слухачкою жіночих курсів Ольгою Хорунжинською. Про їхній шлюб говорили, що це сокровенна мрія українського народу, розділеного кордоном, про воз'єднання Заходу і Сходу України.

Ольга народила І. Франку четверо дітей: син Андрій (1887-1913), син Тарас (1889-1971), син Петро (1890-1941), дочка Анна (1892-1988).

Діти Івана Франка.

І. Франко з дружиною.
Київ, травень 1886 р.

З теплим сердечним почуттям з батьківською любов'ю писав Іван Франко про дітей:

“Життя мені мало всміхалось, а діти були тим весняним сонячним промінням, яке зігрівало моє серце.”

Арешти, переслідування не давали І. Франку закінчити університет. Тільки на початку 90-х років він завершує університетську освіту і то – не у Львові, а в Чернівцях. На той час він був уже відомим ученим і письменником, але треба було офіційно оформити учений ступінь. З цією метою він їде до Відня, пише там наукову працю, блискуче її захищає. Йому присуджують науковий ступінь доктора філософських наук. Він мріє про викладацьку роботу у Львівському університеті. 22 березня 1895 року читає пробну лекцію на звання доцента української літератури при Львівському університеті на тему: *“Наймичка” Т. Шевченка*. Лекція пройшла блискуче, але шляхетське намісництво краю не допустили його до викладання в університеті.

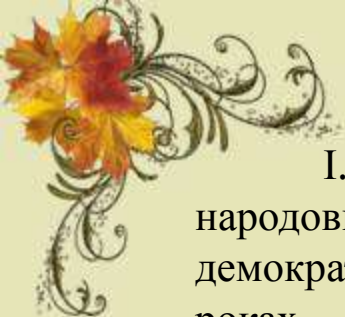

Лекція І. Франка у Львівському університеті. 1895 р.

Меморіальна дошка
на корпусі Чернівецького університету,
де навчався Іван Франко у 1890-1891 рр.

І. Франко разом із частиною радикалів та більшістю народовців взяв участь у заснуванні національно-демократичної партії, з якою співпрацював у 1899-1904 роках.

Іванові Франку належить ініціатива вживання в Галичині назви “українці” замість “русини” – так традиційно називали себе корінні галичани. В “Одвертому листі до галицької української молодезі” (1905 р.) Франко писав: *“Ми мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими, а українцями без соціальних кордонів”*.

Революція 1905 р. викликала небувале творче піднесення І. Франка. Відгуком на неї була поема *“Мойсей”*, яка прозвучала як гімн революційним борцям. В образі біблійського пророка Мойсея поет змалював образ вождя, який всі свої сили віддає рідному народові в його боротьбі з ворогами:

*Все, що мав у життю, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І трудився для неї.*

І.Франко. Фото 1903р.

Сучасники називали І. Франка “академією в одній особі”, відзначаючи, зокрема, вільне володіння чотирнадцятьма мовами. На початку ХХ ст. його обирають членом Чеського наукового товариства; Харківський університет присвоює йому ступінь доктора словесності, а Російська академія присуджує премію за працю “Студії над українською народною піснею”.

І. Франко залишався в центрі літературного життя не лише Галичини, а й усієї України. Значну роль у цьому відігравала програма “Літературно-наукового вісника”, де І. Франко був одним із редакторів. Програма була спрямована на об’єднання всіх літературних сил України.

М. Коцюбинський в рефераті “Іван Франко” називає письменника людиною могутнього голосу і дзвінкого поетичного слова, реалістом у кращому розумінні цього слова.

І. Франко серед українських письменників. 1898 р.

М. Коцюбинський, І. Франко,
В. Гнатюк. 1905 р.

1890-1900 роки були надзвичайно плідними для Івана Франка. Він пише свою славнозвісну драму **“Украдене щастя”**, популярність якої вийшла далеко за межі України, а також інші п’єси **“Рябина”**, **“Учитель”**, **“Сон князя Святослава”**, **“Кам’яна душа”** та ін.

У 1908 році велика перевтома призвела до хвороби. Повертаючись з лікування в Одесі, заїжджає до Києва, де в постановці театру М. Садовського дивився драму **“Украдене щастя”**.

Фільм – вистава “Украдене щастя”.
Постановка Київського українського академічного театру ім. І. Франка. 1952 р.

Початок першої світової війни застав родину І. Франка в трагічному становищі. Хвора дружина перебувала в лікарні, сини – в армії. У 1915 році здоров’я письменника різко погіршило. Хворим Франком опікувалися Українські Січові Стрільці, але туга за домівкою змушує І. Франка повернутися навесні 1916 року додому. 28 травня хвороба таки здолала Івана Франка.

Могила І. Франка на Личаківському цвинтарі Львова.

Будинок І. Франка у Львові.

Наприкінці 1915 року Івана Франка було висунуто на здобуття Нобелівської премії. З клопотанням, перед Нобелівським комітетом виступив професор, доктор філософії з Відня Йосип Застирець. Заяву професора підтримали провідні науковці світу. Проте незабаром І. Франка не стало, премію одержав інший митець. Упродовж своєї більш ніж 40-літньої творчої діяльності І. Франко плідно працював як оригінальний письменник (поет, прозаїк, драматург), перекладач (близько 200 авторів із 14 мов), літературний критик і публіцист, мистецтвознавець, етнолог і фольклорист.

І. Франко. 1913 р.

***“Ми не можемо назвати, мабуть, жодної ділянки людського духу,
в якій би не працював Іван Франко і в якій би він не був великий”***

П. Загребельний

Лише частина спадщини великого українського письменника опублікована в 50-ти томах, що є лише половиною доробку І. Франка. Творчість І. Франка – це унікальне явище, ціла духовна епоха у вітчизняній історії.

Постать І. Франка увічнена у камені та металі. У багатьох населених пунктах України є пам'ятники, пам'ятні знаки та меморіальні дошки. Його ім'ям названі вулиці та парки. У 1920 році у Києві відкрито Національний академічний театр ім. І. Франка. Львівському державному університету в 1940 році присвоєно ім'я Івана Франка.

З 2005р.в Україні щорічно присуджується літературна премія ім. І.Франка.

Увічнено пам'ять І.Франка і за кордоном, зокрема у Відні (Австрія), де письменник прожив деякий час.

Погруддя Франкові у Вінниці.

Укрпошта випустила марки з зображенням І. Франка.

Пам'ятник біля Національного драмтеатру ім. І. Франка.

І. Франко зображений на національній валюті номіналом 20 грн.

«Він – геніальний поет.

Саме як поета ми бачимо його поряд з найвидатнішими світовими майстрами, а в рідній літературі він чи не єдиний має право займати місце на недсяжній височині Шевченка»

Д. М. Павличко

Твори Івана Франка, які є у фонді бібліотеки

Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / І. Франко. – Київ : Наукова думка, 1976-1986.

Франко І. Перехресні стежки / І. Франко. – Харків : Веста : Ранок, 2003. – 336 с. – (Програма з літератури).

Франко І. Мойсей : поема; Перехресні стежки : повість / І. Франко. – Київ : Наукова думка, 2001. – 128 с. – (Бібліотека школяра).

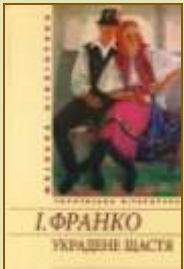

Франко І. Вибрані твори : у 3 т. / І. Франко. – Київ : Дніпро, 1973.

Франко І. Захар Беркут : образ громадського життя Карпатської Русі в XIII віці / І. Франко. – Львів : Каменярь, 1986. – 127 с.

Франко І. Украдене щастя : драма з сільського життя в 5 діях / І. Франко. – Київ : Дніпро, 1985. – 143 с.

Франко І. Коли ще звірі говорили : казки / І. Франко. – Київ : Молодь, 1946. – 55 с.

Франко І. Повісті / І. Франко. – Львів : Каменярь, 1990. – 368 с.

Використана література:

1. **Басс І. І.** Іван Франко: життєвий і творчий шлях / І. І. Басс, А. А. Каспрук. – Київ : Наукова думка, 1983. – 456 с.
2. **Брагінець А.** Філософські і суспільно-політичні погляди Івана Франка / Андрій Брагінець. – Львів : Книжково-журнальне видавництво, 1956. – 410 с.
3. **Гундорова Т.** Франко не Каменяр. Франко і Каменяр / Тамара Гундорова. – Київ : Критика, 2006. – 352 с.
4. **Іван Якович Франко** – великий український письменник : до 100-річчя з дня народження. 1856-1956 : метод. та бібліогр. матеріали / Одеська держ. наук. бібліотека ім. О. М. Горького. – Одеса, 1956. – 80 с.
5. **Колесник П.** Іван Якович Франко (Коротка біографія) / Петро Колесник. – Київ : Держ. вид-во художньої літ., 1956. – 36 с.
6. **Лисюк П.** Співець братерства нового / Панас Лисюк. – Київ, 1966. – 62 с.
7. **Лук'янович Д.** Франко і Беркут : біографічна повість / Денис Лук'янович. – Київ : Радянський письменник, 1956. – 184 с.

Використано матеріали з сайтів:

https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD_%D0%AF%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87

<https://www.google.com.ua/#q=%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE+%2B+%D1%84%D0%BE%D1%82%D0%BE>

https://www.google.com.ua/search?q=%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D0%BE&biw=1366&bih=657&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjemaec_N7OAhVCaxQKHTgMDDUQ_AUIBi_gB

